

VÝZVY SOCIÁLNEJ PRÁCE KREOVANIE MILITANTNEJ SOCIÁLNEJ PRÁCE

The Challenges of Social Work Creating Militant Social Work

Natália VRANKOVÁ a Beáta BALOGOVÁ

ABSTRAKT

Všetky oblasti sociálnej práce vznikli prostredníctvom naliehavých výziev pri špecifických problémoch, na ktoré musela sociálna práca reagovať. Potreba militantnej sociálnej práce nie je výnimkou. Premeny povahy práce a zmena metodiky sú dôsledkom nových podôb problémov, ktoré ohrozujú spoločnosť. Identita sociálnej práce je teda kontinuálne stimulovaná k zmene a predmetnou otázkou je, akými fázami je tradičné ponímanie sociálnej práce pozmenené, a aké výzvy so sebou prináša aktuálne spoločenské rozpoloženie. Primárnym fokusom je vojenská oblasť militantnej sociálnej práce. Realizovaná výskumná štúdia ponúka prierez, prostredníctvom analýzy vedeckej činnosti v problematike militantnej sociálnej práce v podmienkach *Slovenska*. Medzi hlavné výskumné zistenia je možné charakterizovať, že téma militantnej sociálnej práce je v podmienkach *Slovenska* málo preskúmanou problematikou, a preto zvýšenie vedeckého záujmu o tému militantnej sociálnej práce môže pomôcť k formulovaniu nových možností práce a ich implementovanie pre prax v domácich podmienkach. Identita sociálnej práce sa formuluje na základe výkonu praxe a podmienky spoločnosti formulujú potrebu premeny.

Kľúčové slová: Sociálna práca. Militantná sociálna práca. Identita sociálnej práce. Výzvy sociálnej práce. Výskumná štúdia.

ABSTRACT

All areas of social work have emerged through urgent challenges to specific problems to which social work has had to respond. The need for militant social work is no exception. Changes in the nature of work and changes in methodology are the result of new forms of problems that threaten society. Thus, the identity of social work is continuously stimulated to change and the question at issue is by what phases the traditional conception of social work is altered and what challenges the current social disposition brings with it. The primary focus is the military field of militant social work. The conducted research study offers a cross-section, through the analysis of scientific activity in the issue of militant social work in the conditions of Slovakia. Among the main research findings it is possible to characterize that the topic of militant social work is an understudied issue in the conditions of Slovakia, and therefore the increase of scientific interest in the topic of militant social work can help to formulate new options of work and their implementation for practice in domestic conditions. The identity of social work is formulated on the basis of practice performance and the conditions of society formulate the need for transformation.

Key words: Social work. Social work. Social work identity. Challenges of social work. A research study.

ÚVOD

Sociálna práca je dynamická disciplína, ktorá je neustále prispôbovaná spoločenským zmenám. Potreba nazerania na identitu

sociálnej práce je odvíjaná od posunu od administratívnej práce na úradoch k prístupu zameranému na klienta. Perspektíva je nasmerovaná k sociálnym zmenám a vzniku nových perspektív formulovaných novými

výzvami. Jednotlivé oblasti sociálnej práce sú charakteristické špecifickými rozdielnosťami. Militantná sociálna práca je zameraná na perspektívu komplexnej pomoci vojnovým veteránom a kontinuálnej podpore ľuďom ovplyvneným vojnovými konfliktmi. Pre dosiahnutie tejto pomoci je potrebné stanoviť špecifický prístup, postup práce a nutnosť prelínania odborných vedomostí sociálnej práce v kombinácií s vedomosťami z oblasti zdravotnej starostlivosti s dôrazom na kultúrnu citlivosť. Pre oblasť militantnej sociálnej práce je podstatné najmä vzdelávanie v oblasti vojenskej činnosti a stratégie. Je potrebné pripraviť postup práce zameraný na stres, vznikajúce traumy a následnú socializáciu v spoločnosti na život ovplyvnený vojnou. Nové problémy formulujú aj nové etické problémy a dilemy, ktoré vznikajú medzi vojenskými a sociálnymi hodnotami. Cieľom štúdie je definovať militantnú sociálnu prácu ako výzvu pre premeny sociálnej práce, ktorá si vyžaduje nové perspektívy na jej definovanie.

1 Identita sociálnej práce

Sociálna práca je dynamickou vedou, ktorá sa prispôsobuje aktuálnym problémom spoločnosti. Preto otázka identity sociálnej práce je opodstatnená pre pochopenie jej ďalšieho smerovania. V zmysle definovania východiskového pohľadu na identitu sociálnej práce vychádzame z prvotného rozdelenia Ružikovej a Musila (2009, [cit. 2024-12-19]), ktorí vyzdvihujú, že u sociálnych pracovníkov sa prejavuje emancipácia pre zmenu tradičného pohľadu na sociálnu prácu, ale aj na výkon sociálnych pracovníkov. Tradičné poňatie je podľa autorov spájané s prácou na úradoch zameraných na formálnu prácu spájanú s administratívnou. Nové poňatie sociálnej práce by malo byť zamerané predovšetkým na prácu s klientom. Práca zameraná na klienta v sebe zahŕňa aj proces poznania klienta. Nadväzujúc na toto rozdelenie uvádzame pohľad Staniforha, Foché, Obrien et al. (2011, [cit. 2024-12-19]), ktorí sa zamýšľajú nad polemikou toho, ako definovať povahu výkonu sociálnej práce v 21. storočí. V tomto smere formulujú, že aktuálna podoba sociálnej práce podporuje

rozsiahle sociálne zmeny a zároveň poukazujú na to, že praktický výkon sociálnej práce by sa mal zameriavať na pomoc jednotlivcom, rodinám a skupinám v adaptovaní sa na zmeny. Jedným z takýchto príkladov je zmena perspektívy sociálnej práce počas rozšírenia ochorenia *Covid 19*. V tejto oblasti boli vykonávané rôzne štúdie. Významným ukazovateľom je záťaž. Tu vychádzame z Bakerovej, Peckhama a Seixasa (2020, [cit. 2024-12-19]), ktorí v zmysle záťaže poukazujú na pocit bezpečia na pracovisku, ktorý znižuje pociťovanú záťaž. Východiskovou je perspektíva potreby zameriavať sa na pracovisko ako priestor, v ktorom sa vykonáva služba. Preto je žiaduce zvyšovať kvalitu a zabezpečiť možnosť pripomienkovať prípadné potreby na zabezpečenie pracoviska.

Doplňajúc obdobné úvahy Vaverčáková a Hromková (2018, [cit. 2024-12-19]) uvádzajú, že sociálna práca ako praktická a aplikovaná veda sa neustále usiluje o etabláciu medzi ďalšími profesiami. Zároveň neustálym vývojom vedy sa zadávajú nové požiadavky pre systematizáciu ďalších poznatkov, ktoré následným zapracovaním do praxe a zabezpečením systematizácie nových informácií prispievajú k postupnej kreácii. V zmysle etablácie uvádza Balogová (2013, [cit. 2024-12-19]), že poznáme 3 primárne vertikálne úrovne vedecká, akademická, praktická.

Zároveň autorka poukazuje na to, že sociálna práca si prešla viacerými významnými premenami, ktoré ju podnietili k tomu, aby sa kreovala v rámci rôznych oblastí. Sociálna práca prechádzala obdobiami, ktoré boli príznačné dobrovoľným charakterom neskôr vypracovaním metodík. Išlo o rozšírenie rozpracovania metód zameraných na analýzu a realizované úlohy. Pri opise sociálnej práce zároveň autorka poukazuje na to, že počet definícií, ktoré by mali opisovať sociálnu prácu, existuje nespočetne veľa. Je dôležité podotknúť, že obdobný názor prezentujú aj Hillová, Fogelová, Donaldsová a Ericksonová (2017, [cit. 2024-12-20]), ktoré zhodne poukazujú na skutočnosť, že profesia sociálnej práce má nespočetne množstvo rozdielnych definícií. Toto tvrdenie podporuje ich usku-

točnený výskum, ktorého výsledky preukazujú, že v rámci jedného štátu *Columbia* existuje súčinne 51 rozdielnych definícií sociálnej práce, pričom množstvo definícií sa líši v definovaní charakteru výkonu práce. Potrebu vzájomnosti vo vedách opisuje Ondrej-kovič (2013, [cit. 2024-12-12]), ktorý tvrdí, že sociálna práca sa kreovala vo vzájomnosti ostatných vedných disciplín. Toto je kľúčové najmä vo vzťahu k ostatným vedám o človeku ako je psychológia, pedagogika, ale aj vied o prírode, človeku a spoločnosti. V rámci tohto definujeme definitívne rozdielny pohľad Maleya (2020, [cit. 2024-12-12]), ktorý uvádza, že sociálna práca je aktuálne presýtená všetkými reformami. Sociálnu prácu však podľa autora nemožno reformovať, ale úplne zrušiť vzhľadom na viaceré fakty:

- chýbajúca komplexná základňa teoretických východísk sociálnej práce,
- riešenie profesionálnych problémov,
- historické zneužitie sociálnej práce,
- obmedzená schopnosť čeliť aktuálnym výzvam.

Jediné východisko, ktoré autor vníma ako efektívne, je zrušenie sociálnej práce. To, aké časti aktuálnej sociálnej práce by mali byť zachránené z aktuálnej podoby sociálnej

práce by mal určiť nový svet postsociálnej práce. Zároveň však doplníme, že tento postoj autora je veľmi kontroverzný. V tomto zmysle sa orientujeme na ďalších autorov, ktorí naopak vnímajú stále nové možnosti pre sociálnu prácu, ktoré opisujeme v nasledujúcej časti.

1.1 Výzvy sociálnej práce

Sociálna práca preniká do množstva ďalších oblastí, v ktorých vie nájsť uplatnenie a je v nich žiadúca. Názor, ktorý podporuje zmeny v sociálnej práci prezentuje Allana (2009, [cit. 2024-12-12]), ktorá tvrdí, že sociálna práca disponuje prístupmi, ktoré podnecujú nerovnováhu, preto je potrebné zaviesť nový prístup, ktorý by mal politickú povahu a zamedzil by osobnostnej zložke, avšak jeho cieľom by bolo zameriavať sa na transakcie, ktoré vznikajú medzi ľuďmi a konkrétnymi politickými alebo aj sociálnymi situáciami. Nové situácie so sebou prinášajú nové perspektívy sociálnej práce.

V nasledujúcej tabuľke sme vytvorili prehľad inovatívnych príležitostí a výziev pre sociálnu prácu:

Tab. č. 1: *Výzvy sociálnej práce*

ROK	AUTOR	VÝZVA	OPIS
2011	Liechty	Zameriavanie sa na edukáciu v oblasti zdravotnej starostlivosti.	Autor poukazuje na skutočnosť, že zdravotná gramotnosť tvorí podstatnú časť prevencie. Zameriava sa na fakt, že nízka miera zdravotnej gramotnosti so sebou prináša spojenie zhoršeného zdravia. Sociálna práca podľa autorky predstavuje priestor pre edukáciu.
1995	Knox a Price	Príležitosť pre dôsledky vojenskej separácie a pre všetky skupiny a odpovede sociálnej práce.	Zmeny v manažmente a stratégii armády vytvorili príležitosť pre sociálnych pracovníkov. Vojenský záložníci sú väčšinu času v odlúčení a nasadení. Dôsledky separácie predstavujú výzvu pre sociálnu prácu.
2016	Denison, Jayasooria	Globálna agenda trvalo udržateľného rozvoja poskytuje príležitosti pre sociálnu prácu.	Otázky dlhodobej udržateľnosti sú viac ako aktuálne. Autori formulujú, že sociálna práca má príležitosti pre udržateľný rozvoj, ktorý zahŕňa možnosti pre sociálnych pracovníkov, ktoré sa zameriavajú na ľudské práva, environmentálne problémy a štrukturálne problémy.
2015	Wooten	Militantná sociálna práca a potreby jej vzdelávania.	Sociálna práca ponúka priestor pre prácu v oblasti vojenských služieb. Autor poukazuje na skutočnosť, že sociálni pracovníci môžu zahrnúť makro a mikro kontinuum na to, aby poskytli pomoc prostredníctvom pokročilých zručností a relevantné, citlivé služby, ktoré sú opodstatnené.

2015	Dominelli	Sociálna práca v katastrofických situáciách.	Sociálna práca má svoje opodstatnené miesto pri rôznych katastrofických situáciách, ktoré sa môžu vyskytnúť. V rámci pomoci, ktorá sa poskytuje je opisovaných niekoľko oblastí, ako je poskytnutie pomoci pri rekonštrukcii sociálneho fungovania, znižovanie rizík, zmierňovanie dôsledkov katastrofy a iné.
2011	Despard, Chowa a Hart	Príležitosti intervencii sociálnej práce pri osobných finančných problémoch.	Autori opisujú, že v oblasti finančných problémov vykonávali štúdiu, ktorá naznačovala, že finančné problémy klientov sú prepojené so zlými finančnými rozhodnutiami. Priestor pre výzvy v sociálnej práci vníma autor najmä v nedostatku vedomosti klientov v oblasti dobrého hospodárenia, ale aj riešení finančných problémov.

Zdroj: vlastné spracovanie na základe uvedených autorov

Na základe prehľadu je možné konštatovať, že sociálna práca má rozsiahly priestor pre formovanie a otváranie nových možností pre kreovanie. Priestor pre militantnú sociálnu prácu je opisovaný prostredníctvom citlivého vnímania potrieb vznikajúcich počas vojnového konfliktu a po ňom.

2 Militantná sociálna práca

Každá zo špecifických oblastí sociálnej práce je príznačná svojimi charakteristikami. Wooten (2015, [cit. 202-12-12]) opisuje militantnú sociálnu prácu ako špecializovanú oblasť vzťahujúcu sa najmä na prax v mikro a makro kontinuu. Prax si vyžaduje vedomosti a zručnosti sociálnej práce, ale aj spôsobilosti v oblasti zdravotníctva, ktoré smerujú k poznaniu a prispôsobeniu služieb rôznym zdravotným problémom a špecifickým potrebám najmä vojnovým „veteránom“. Na základe toho je zdôraznená potreba vyškolených profesionálov sociálnej práce, ktorí poskytujú relevantnú a kultúrne citlivú sociálnu službu s dôrazom na prax založenej na dôkazoch. Reakciou na špecifické potreby ľudí ohrozených vojnovým konfliktom je formovanie príležitostí a výziev pre vzdelávanie v oblasti militantnej sociálnej práce. Autori poukazujú na integrovaný model intelektuálneho kapitálu, ktorý stimuluje strategické plánovanie v oblasti vzdelávania militantnej sociálnej práce. Komplementárne je možné uviesť autora Olsona (2018, [cit. 2024-12-15]), ktorý rovnako apeluje na potrebu vzdelávania v oblasti militantnej sociálnej práce. Táto oblasť ponúka jedinečné výzvy spojené so sociálnou spravodlivosťou a dosiahnutím mieru. Negatívne dôsledky vojny si vyžadujú

intervenciu vo viacerých psychosociálnych oblastiach. Preto sa stáva najpodstatnejšie to, ako môžu sociálni pracovníci riešiť rozpory medzi hodnotami sociálnej práce a vojenskou kultúrou. Pochopenie makro a mikro faktorov by malo byť prioritou vo vzdelávaní. Tento postup ponúka pohľad na klientov, ktorí sú zasiahnutí vojenskou činnosťou v zmysle medzinárodného konfliktu. Podobne usilujú o zlepšenie v oblasti vzdelávania aj Canfield a Weiss (2015, [cit. 2024-12-15]), ktorí skúmajú koncepcnú otázku, integrácie vojenskej kultúry a problémy súvisiace s vojnou do vzdelávania sociálnej práce. Opäťovne je perspektíva orientovaná najmä na starostlivosť po vojne, ktorá je poskytnutá veteránom. Je nutné prispôbovať poskytovanú pomoc v oblasti zdravotníctva, nevyimajúc duševné zdravie. Potrebu kladenou na vzdelávanie sociálnych pracovníkov sa stávajú témy prepojené s psychosociálnym stresom. Primárne témy sa týkajú stresu jeho zvládania a adaptácie naň. V rámci teoretického ukotvenia sú oporou najmä ekologické a systémové teórie a rodinné teórie. Implementácia predstavuje stimulovanie fungovania, schopnosť komunity podporovať obyvateľstvo a ich vplyv počas celého života.

Pre sociálnych pracovníkov pracujúcich v oblasti militantnej sociálnej práce by podľa Petroviča (2012, [cit. 2024-12-15]) malo byť najmä porozumenie štruktúram vojenskej armády. Vedomosti o fungovaní armády o jej štruktúre, histórii, kultúre, metódach a cieľoch výcviku sú dôležité pre formovanie každého vojaka. Práca s „vojnovými veteránmi“ by na základe týchto vedomostí mohla byť efektívnejšia a komplexnejšia.

Olson (2014, [cit. 2024-12-15]) poukazuje najmä na etické dilemy profesie sociálnej práce. Príkladom je stred záujmov sociálnej práce ako je – spravodlivosť a zámery vojenskej činnosti s ktorou je spojená stratégia víťazstva. Práve predmetné rozpory, ktoré vznikajú medzi kultúrou a filozofiou vojenského systému a profesiou sociálnej práce by mali byť predmetom výskumov.

3 Metodológia výskumu

Výskum, ktorý sme realizovali pre potreby štúdie bol zameraný na zachytenie obsahu odbornej vedeckej diskusie o militantnej sociálnej práci na *Slovensku*. Ide o informačný výskum, ktorý bol realizovaný kvalitatívnou výskumnou stratégiou. Zvolili sme metódu *Rámcovej analýzy*, ktorá je definovaná Hendlom (2023), pri ktorej je možné zachytiť vznikajúce koncepty a nápady, a to so zachovaním dát s pridanými hodnotami a prostredníctvom kategorizácie dát. Tento typ výskumu umožňuje prispôbovať analýzu novým pohľadom, zaznamenávať a zobrazovať syntetizované a redukované dáta prehľadným spôsobom. Jeho zámerom je vyhľadávanie a porovnávanie dát v rôznych prípadoch, ale tiež systematické prehľadávanie a vyhodnocovanie celej množiny dát. Jednotlivé kroky sú: identifikácia začiatkových tém a konceptov; označenie dát; vytváranie tematických tabuliek a schém potrieb pre triedenie a usporiadanie; sumarizácia a syntéza.

Vo vzťahu k týmto východiskám sme identifikovali štúdie, ktoré boli realizované

na *Slovensku*. Vyberali sme štúdie, ktoré spĺňali kritéria – relevantnosti (štúdie museli byť vydávané v relevantných publikáciách alebo časopisoch), vecnej aktuálnosti (štúdie sa musela priamo dotýkať predmetu výskumu). Takáto zámerná selekcia nám pomohla pri orientácii a formulovaní predmetných charakteristík.

Dáta sme získavali prostredníctvom vyhľadávania vedeckých a odborných prác, výskumných štúdií, ktoré obsahovali kľúčové slová: vojenská sociálna práca, militantná sociálna práca, sociálna práca v armáde, vojsko a sociálna práca. V rámci kvantitatívnych ukazovateľov dát je možné konštatovať, že výskumné štúdie sa nachádzali v recenzovaných zborníkoch a vedeckých časopisoch.

3.1 Výsledky výskumu

Na základe stanovených kritérií sme k poslednému mesiacu 2024 identifikovali celkovo osem štúdií, ktoré spĺňali dané kritéria. V rámci požiadaviek sme vylúčili výskumné štúdie, ktoré boli publikované na *Slovensku*, avšak boli písané pre opis praxe v inej krajine a zároveň také, ktoré boli písané autorom z inej krajiny. Takto stanovené kritéria zaručili zachovanie podmienok pre adresnosť výskumu v podmienkach *Slovenska*. V rámci vonkajších charakteristík sme identifikovali výskumné štúdie, ktoré boli písané v rozmedzí rokov 2003 – 2024. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené vonkajšie charakteristiky štúdií – autor, rok, názov a typ štúdie.

Tabuľka 2.: *Identifikácia výskumných štúdií*

n	Autor	Rok	Názov	Typ
1	Schavel a Goliaš	2003	<i>Možnosti využitia sociálnej práce v armáde</i>	príspevok v časopise
2	Balogová	2014	<i>Posúdenie kvality života rodiny profesionálneho vojaka s dôrazom na výkon pohotovostných skupín (zborov)</i>	príspevok v zborníku
3	Berky	2014	<i>Zamyslenie nad prognózou vývoja kvality života rodiny profesionálneho vojaka</i>	príspevok v zborníku
4	Czirák	2014	<i>Harmonizácia pracovného a rodinného života vojenského profesionála</i>	príspevok v zborníku
5	Čukan	2014	<i>Rodina profesionálneho vojaka ako objekt záujmu rezortu obrany</i>	príspevok v zborníku

6	Matis	2014	<i>Kvalita života rodiny profesionálneho vojaka the quality of life of military professionals</i>	príspevok v zborníku
7	Valigurská a Levická	2021	<i>Sociálna práca v armáde</i>	online príspevok
8	Planka a Čakarová	2024	<i>Vojenská sociálna práca a úloha sociálneho pracovníka</i>	príspevok v zborníku

Zdroj: vlastné spracovanie na základe uvedených autorov

V rámci analýzy obsahovej stránky sme porovnávali všeobecné znaky-klúčové slová a zámery štúdií. Identifikovali sme najčastejšie vyskytujúce sa klúčové slová: Sociálna práca a príbuzné koncepty: 6-krát; Rodina:

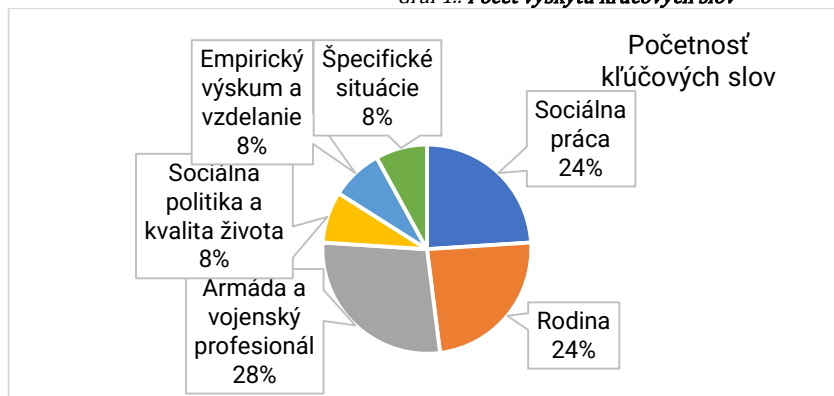
6-krát; Armáda a vojenský profesionál: 7-krát; Sociálna politika a kvalita života: 2-krát; Empirický výskum a vzdelanie: 2-krát; Špeci-
fické situácie: 2-krát.

Tabuľka 3.: Klúčové slová a predmet štúdie

n	Autor	Kľúčové slová	Predmet štúdie
1	Schavel a Goliaš (2003)	-	možnosti využitia potenciálu sociálneho pracovníka a sociálnej práce v armáde
2	Balogová (2014)	Sociálna práca. Rodina profesionálneho vojaka. Náročná životná situácia, Posúdenie. Pohotovostné skupiny (Zbory)	identifikovať a analyzovať, ako poskytnúť sociálnu oporu a intervenciu nielen samotnému profesionálnemu vojakovi, ale aj jeho rodine, ktorá zostáva hlavnou výzvou v dôsledku jeho profesie
3	Berky (2014)	Profesionálna armáda. Sociálna starostlivosť. Rodina vojenského profesionála	vývojové trendy v kvalite života profesionálnych vojakov a ich rodín v kontexte sociálnych a ekonomických zmien v spoločnosti
4	Czirák (2014)	Profesionálny vojak. Práca. Rodina	prepojenie pracovného a rodinného života profesionálnych vojakov a identifikácia kľúčových výziev, ktoré toto prepojenie prináša
5	Čukan (2014)	Rodina profesionálneho vojaka. Empirický výskum. Sociálna politika	systematická starostlivosť o vojenskú rodinu
6	Matis (2014)	Životný štýl. Vojenský profesionál. Kvalita života. Rodina. Vojenská rodina	porozumenie vzťahu medzi profesionálnym vojenským životom a rodinnými dynamikami
7	Valigurská a Levická (2021)	Vojenská sociálna práca. Sociálna práca v armáde. Sociálny pracovník. Armáda. Veteráni. Vzdelanie	priblíženie oblasti sociálnej práce realizovanej v armáde
8	Planka a Čakarová (2024)	Sociálna práca. Vojenská sociálna práca. Vojenský sociálny pracovník. Armáda.	teoretické vysvetlenie oblasti vojenskej sociálnej práce a jej potenciál v pomoci vojnovým veteránom a ich rodinám

Zdroj: vlastné spracovanie na základe uvedených autorov

Graf 1.: Počet výskytu kľúčových slov

Zdroj: vlastné spracovanie na základe uvedených autorov

Tabuľka 4.: Kategorizovanie kľúčových slov

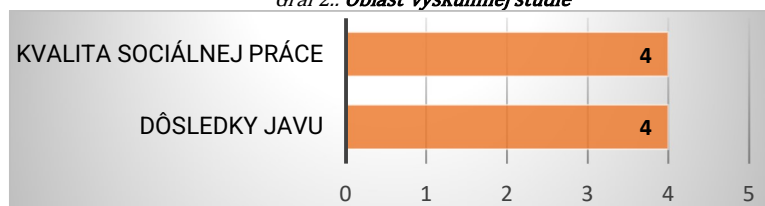
Kategória	Počet výskytov	Kľúčové slová
Sociálna práca	6	Sociálna práca. Vojenská sociálna práca. Sociálny pracovník. Sociálna starostlivosť.
Rodina	6	Rodina profesionálneho vojaka, Rodina vojenského profesionála. Vojenská rodina. Rodina.
Armáda a vojenský profesionál	7	Profesionálna armáda. Armáda. Profesionálny vojak. Vojenský profesionál. Životný štýl. Vojenský sociálny pracovník.
Sociálna politika a kvalita života	2	Sociálna politika. Kvalita života.
Empirický výskum a vzdelanie	2	Empirický výskum. Vzdelanie.
Špecifické situácie	2	Náročná životná situácia. Pohotovostné skupiny.

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe analýzy sme identifikovali dve základe oblasti predmetu štúdií, ktorými sú *Kvalita sociálnej práce* a *Dôsledky javov*. Štúdie sme kvantifikovali na základe toho, či sa zameriavali na rozšírenie poznatkov a ob-

lastí prienikov medzi sociálnou prácou a vojenskou službou alebo či rieši a výsledok javu prostredníctvom analýzy dôsledkov či návrhov intervencií. Ide o implementačné zá-

Graf 2.: Oblasť výskumnej štúdie

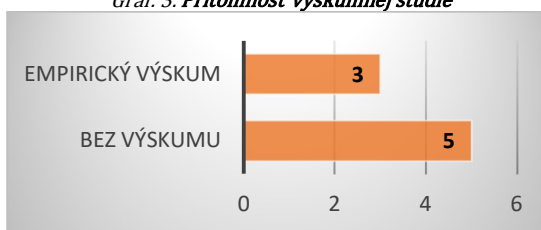

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe uvedeného je možné konštatovať, že rovnaký pomer štúdií sa zameriaval na dôsledky, ako aj na celkovú prepojenosť. Dôležitým ukazovateľom je aj prítomnosť empirického výskumu v štúdiách.

Prostredníctvom obsahovej analýzy príspevkov sme identifikovali, že v troch štúdiách bol prítomný empirický výskum. V piatich štúdiách absentoval empirický výskum.

Graf. 3. Prítomnosť výskumnej štúdie

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 5.: Obsahové charakteristiky

n	Autor	Výskum	Oblasť
1	Schavel a Goliaš (2003)	Empirický výskum	Kvalita sociálnej práce
2	Balogová (2014)	Bez výskumu	Kvalita sociálnej práce
3	Berky (2014)	Bez výskumu	Dôsledky javu
4	Czirák (2014)	Empirický výskum	Dôsledky javu
5	Čukan (2014)	Empirický výskum	Dôsledky javu
6	Matis (2014)	Bez výskumu	Dôsledky javu
7	Valigurska a Levicka (2021)	Bez výskumu	Kvalita sociálnej práce
8	Planka a Čakarová (2024)	Bez výskumu	Kvalita sociálnej práce

zdroj: vlastné spracovanie na základe uvedených autorov

V rámci prezentovaných výsledkov je možné konštatovať, že z identifikovaných 8 štúdií mali tri štúdie 37,5 % charakter empirického výskumu a päť štúdií 62,5 % mali informačný charakter. Teda potreba empirických výskumných štúdií v tejto oblasti je žiaduca. Zároveň sme identifikovali, že polovica štúdií bola zameraná na všeobecnú etabliciu sociálnej práce pre oblasť vojenskej služby, ktorej výsledkom bolo obohatenie sociálnej práce v zameraní na jej kvalitu, zatiaľ čo druhá polovica bola orientovaná skôr na dôsledky vojenskej práce a hľadanie vhodných riešení z pohľadu sociálnej práce. Najčastejšie bola predmetom rodina vojenského profesionála. Na základe toho je možné sumari- zovať, že existuje nízky podiel empirického výskumu čo poukazuje na potrebu systematického a aplikovaného výskumu na Slovensku. Zároveň chýba priamy výskum efektivity intervencie, ktorý by mohol byť použitý pre riešenie prípadných problémov, ktoré vzniknú v dôsledku vojnového konfliktu. Zá-

roveň absentuje ich všeobecná implementácia a longitudinálny výskum pre túto oblasť, ktorý by mohol pomôcť k priblíženiu problematiky.

ZÁVER

Záverom je možné sumarizovať, že identita sociálnej práce tvorí významnú časť etablicie sociálnej práce zároveň poskytuje odlišenie od ostatných vedných disciplín. V rámci tohto sa zameriavame na podporu poznania formovania militantnej sociálnej práce. V konštruovaní parciálnych častí výskumnej štúdie sme sa orientovali o vyjasnenie viacerých perspektív, ktoré dotvárajú komplex charakteru militantnej sociálnej práce. Východiskom je definovanie ďalších perspektív, ktoré tvoria priestor pre ďalší rozvoj militantnej sociálnej práce. Tieto jednotlivé výzvy podporujú samotný fakt významnosti a opodstatnenia sociálnej práce ako akademickej, vednej a profesijnej oblasti. Militantná sociálna práca je v podmienkach Slovenska zatiaľ len málo prebádanou

oblasťou, ktorá ponúka priestor pre nové výskumné otázky na overenie praxe, ale aj priestor pre hľadanie vhodných smerov. Výsledky výskumnej štúdie potvrdili, že v sociálnej práci je militantná oblasť skúmaná

minimálne, a preto ďalšie výskumné činnosti by mohli priniesť informácie o kvalitnej implementačnej rovine.

Zoznam bibliografických odkazov

- ALLANA, June, 2020. Chapter Theorising New Developments in Critical Social Work. In: B. PEASE, J. ALLAN a L. BRISKMAN. *Critical Social Work Theories and practices for a socially just world*. London: Routledge [online]. London: Routledge, s. 368 [cit. 2024-12-23]. ISBN 978-10-0311-530-4. Dostupné z: <https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9781003115304/critical-social-work-june-allan-linda-briskman-bob-pease?refId=28eef29b-8bd7-4cb6-bcf1-b51e129d99b3&context=ubx>
- BAKEROVÁ, Marissa, Trevor PECKHAM a Noah S. SEIXAS, 2020. Estimating the burden of United States workers exposed to infection or disease: A key factor in containing risk of COVID-19 infection. In: *Journal Plos Water* [online]. Roč. 15, č. 4 [cit. 2023-06-23]. ISSN 2767-3219. Dostupné z: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0232452>
- BALOGOVÁ, Beáta, 2013. Etablácia a profesionalizácia sociálnej práce v jej horizontálnej i vertikálnej línii. In: BALOGOVÁ, Beáta, SKYBA, Michaela a Denisa ŠOLTÉSOVÁ. *Pregraduálna príprava sociálnych pracovníkov, pracovníčok a sociológov, sociologičiek a možnosti ich uplatnenia v praxi* [online]. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. S. 10 – 29 [cit. 2023-06-23]. ISBN 978-80-555-0970-9. Dostupné z: <https://www.publib.sk/web/pdf/web/viewer.html?file=/web/kniznica/elpub/dokument/Balogova7/subor/9788055509709.pdf>
- BALOGOVÁ, Beáta, 2014. Posúdenie kvality života rodiny profesionálneho vojaka a dôrazom na výkon pohotovostných skupín (assessment of family life quality of professional soldier with an emphasis on the performance of standby groups). In: M. MARTINSKÁ a A. SIPKO eds. *Súčasný stav a možný vývoj kvality života rodiny profesionálneho vojaka* [online]. Liptovský Mikuláš: Akadémia a ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika s. 28 – 38 [cit. 2024-12-15]. ISBN 978-80-8040-499-4. Dostupné z: <https://archiv.aos.sk/struktura/katedry/ksvj/dokum/zborniky/konf2014.pdf>
- BERKY, Ľuboš, 2014. Zamyslenie nad prognózou vývoja kvality života rodiny profesionálneho vojaka (reflection over development forecasts quality of life family professional soldiers). In: M. MARTINSKÁ a A. SIPKO eds. *Súčasný stav a možný vývoj kvality života rodiny profesionálneho vojaka* [online]. Liptovský Mikuláš: Akadémia a ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika s. 65 – 71 [cit. 2024-12-15]. ISBN 978-80-8040-499-4. Dostupné z: <https://archiv.aos.sk/struktura/katedry/ksvj/dokum/zborniky/konf2014.pdf>
- CANFIELD, Julie a Eugenia WEISS, 2015. Integrácia vojenskej a veteránskej kultúry do vzdelávania sociálnej práce: Dôsledky pre začlenenie do kurikula. In: *Journal of Social Work Education* [online]. Roč. 51, č. 1, s. 128 – 144 [cit. 2024-12-14]. ISSN 1043-7797 <https://doi.org/10.1080/10437797.2015.1001295>
- CZIRÁK, Pavel, 2014. Harmonizácia pracovného a rodinného života vojenského profesionála (the harmonization of work and

- family life of military professionals).) In: M. MARTINSKÁ a A. SIPKO eds. *Súčasný stav a možný vývoj kvality života rodiny profesionálneho vojaka* [online]. Liptovský Mikuláš: Akadémia a ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika s. 72 – 79 [cit. 2024-12-15]. ISBN 978-80-8040-499-4. Dostupné z: <https://archiv.aos.sk/struktura/katedry/ksvj/dokument/zborniky/konf2014.pdf>
- ČUKAN, Karol, 2014. Rodina profesionálneho vojaka ako objekt záujmu rezortu obrany (family professional soldier as an object of interest of the defense sector). In: M. MARTINSKÁ a A. SIPKO eds. *Súčasný stav a možný vývoj kvality života rodiny profesionálneho vojaka* [online]. Liptovský Mikuláš: Akadémia a ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika s. 80 – 89 [cit. 2024-12-15]. ISBN 978-80-8040-499-4. Dostupné z: <https://archiv.aos.sk/struktura/katedry/ksvj/dokument/zborniky/konf2014.pdf>
- DESPART, Mathieu, R., CHOW, Gina An a Lauren J. HART, 2011. Personal Financial Problems: Opportunities for Social Work Interventions? In: *Journal of Social Service Research* [online] Roč. 38, č. 3, s. 342 – 350 [cit. 2024-12-23]. ISSN 0148-8376. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01488376.2011.638733>
- EGGLI, Andrea, PEREIRA, Diana a Fabienne GYGAX et al., 2022. Double the Trouble?: An Investigation of How Social Stressors and Time Pressure Simultaneously and Interdependently Predict Sleep Quality in Social Workers. In: *Sleep Vigilance* [online]. Roč. 2022, č. 6, s. 185 – 197 [cit. 2024-12-30]. ISSN 2510-2265. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s41782-022-00194-4#citeas>
- FABBRI, Marco, ANTONIETTI, Alessandro, GIORGETTI, Marisa et al., 2007. Circadian typology and style of thinking differences. In: *Learning and Individual Differences* [online]. Roč. 17, č. 2, s. 175 – 180 [cit. 2024-12-30]. ISSN 1873-3425. Dostupné z: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S104160800700060X?casa_token=EeMXIRpS4o0AAAAA:sEwpRu0EfmKpd6z721KiaLGsdn_w3HzQyt_90s-KtQuqN8XsVb2B70TRedxVnvz60Bpf8ZbDH_w#bib14
- HILLOVÁ, Katharine, FOGELOVÁ, Sondra, A Donaldonová, Linda, Plitt a Christina ERICKSONOVÁ, 2017. State Definitions of Social Work Practice: Implications for our Professional Identity. In: *Journal of Evidence-Informed Social Work* [online]. Roč. 14, č. 4, s. 266 – 279 [cit. 2024-12-23]. ISSN 2640-8074. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23761407.2017.1319775>
- JAYASOORIA, Denison, 2016. Sustainable Development Goals and Social Work: Opportunities and Challenges for Social Work Practice in Malaysia. In: *Journal of Human Rights and Social Work* [online]. Roč. 2016, č. 1, s. 19 – 29 [cit. 2024-12-23]. ISSN 2365-1792. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s41134-016-0007-y>
- KNOX, Jo a David H. PRICE. 1995. The Changing American Military Family: Opportunities for Social Work. In: *Chicago Journals* [online]. Roč. 69, č. 3, s. 479 – 497 [cit. 2024-12-23]. ISSN 1529-0816. Dostupné z: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/604136>
- LAWLER, Moira, 2023. What Is Self-Care, and Why Is It So Important for Your Health? In: *Everyday Health* [online]. [cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.everydayhealth.com/self-care/>
- LIECHTY, Janet, M., 2011. Health Literacy: Critical Opportunities for Social Work Leadership in Health Care and Research. In: *Health & Social Work* [online]. Roč. 36, č. 2, s. 99 – 107. ISSN 1545-6854 [cit. 2024-12-23]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/hsw/article-abstract/36/2/99/690415>
- MARTÍNEZ, Nicole, CONNELLY, Cynthia a Patricia CALERO, 2021. Self-care: A concept analysis. In: *International Journal of Nursing Sciences* [online]. Roč. 8, č. 4, s. 418 – 425 [cit. 2024-12-30]. ISSN 2352-

0132. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8488814/>
- MATIS, Jozef, 2014. Kvalita života rodiny profesionálneho vojaka (the quality of life of military professionals) In: M. MARTINSKÁ a A. SIPKO eds. *Súčasný stav a možný vývoj kvality života rodiny profesionálneho vojaka* [online]. Liptovský Mikuláš: Akadémia a ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika s. 7 – 27 [cit. 2024-12-15]. ISBN 978-80-8040-499-4. Dostupné z: <https://archiv.aos.sk/struktura/katedry/ksvj/dokument/zborniky/konf2014.pdf>
- MAYLEA, Chris, 2021. The end of social work. In: *The British Journal of Social Work* [online]. Roč. 51, č. 2, s. 772 – 789 [cit. 2024-12-23]. ISSN 1468-263X. Dostupné z: <https://academic.oup.com/bjsw/article-abstract/51/2/772/6018482>
- MONTARULI, Angela, GALASSO, Letizia a Emiliáno Cè, et al., 2017. The circadian typology: the role of physical activity and melatonin. In: *Sport Sciences for health* [online]. Roč. 2017, č. 13, s. 469 – 476 [cit. 2024-12-30]. ISSN 1825-1234. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11332-017-0389-y>
- NOR AMIRA, Syahira Mohd Azmi, NORSHAM Juliana a SAHAR Azmani et al., 2021. Kortizol na cirkadiánný rytmus a jeho vplyv na kardiovaskulárny systém. In: *International journal of environmental research and public health* [online]. Roč. 18, č. 2, s. 676 [cit. 2024-12-11]. ISSN 1660-4601. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7830980/>
- OLSON, D. Marc, 2018. Exploring military social work from a social justice perspective. In: *International Social Work* [online]. Roč. 61, č.1, s. 119 – 129 [cit. 2024-12-15]. ISSN 1461 – 7234. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0020872815606792>
- ONDREJKOVIČ, Peter a Pavol ONDREJKOVIČ, 2013. Akademická príprava sociálnych pracovníkov pre vedu a pre prax – ilúzia alebo nevyhnutnosť. In: B. BALOGOVÁ, M. SKYBA a D. ŠOLTÉSOVÁ. *Pregraduálna príprava sociálnych pracovníkov, pracovníčok a sociológov, sociologičiek a možností ich uplatnenia v praxi* [online]. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 29 – 36 [cit. 2024-12-23]. ISBN 978-80-555-0970-9. Dostupné z: <https://www.publib.sk/web/pdf/web/viewer.html?file=/web/kniznica/elpub/dokument/Baloga7/subor/9788055509709.pdf>
- PETROVIČ, James, 2012. Kultúrne kompetentná prax sociálnej práce s veteránmi: Prehľad americkej armády. In: *Journal of Human Behaviour in the Social Environment* [online]. Roč. 22, č. 7, s. 863 – 874 [cit. 2024-12-14]. ISSN 1091-1359. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10911359.2012.707927>
- POLUSA, Kristen A Terry Lynn GALL, 2020. Dear Mental Health Practitioners, Take Care of Yourselves: a Literature Review on Self-Care. In: *International Journal for the Advancement of Counselling* [online]. Roč. 42, č. 1, s. 1 – 20 [cit. 2024-12-30]. ISSN 1573-324 . Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7223989/>
- POTTER, Gregory, SKENE, J. Debra a Josephine ARENDT et al. 2016. Circadian Rhythm and Sleep Disruption: Causes, Metabolic Consequences, and Countermeasure. In: *Endocrine Reviews* [online]. Roč. 37, č. 6, s. 584 – 608 [cit. 2024-12-30]. ISSN 1945-7189. Dostupné z: <https://academic.oup.com/edrv/article/37/6/584/2691715?login=false>
- SCHAVEL, Milan a Jozef GOLIÁŠ, 2003. Možnosti využitia sociálnej práce v armáde. In: *Sociálni práce/Sociálna práca*. Roč. 2003, č. 3, s. 106 – 125. ISSN 1213-6204.
- SPADOLA, Christine, GROTON, Danielle a Kerry, LITTLEWOOD et al., 2022. Sleep Health Education to Promote Public Health: Attitudes and Desired Learning Goals among Social Work Students. In: *Social work in Public Health* [online]. Roč. 38, č. 1, s. 11 – 20 [cit. 2024-12-30]. ISSN 1937-1918. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19371918.2022.2093304>

- STANFORDH, Barbara, FOUCHÉ, Christa a Michael O'BRIEN, 2011. Still doing what we do: Defining social work in the 21st century. In: *Journal of social Work* [online]. Roč. 11, č. 2, s. 191 – 208 [cit. 2024-12-23]. ISSN 1741-296X. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1468017310386697?journalCode=jswa>
- TORRES-SOTO, Nissa Yaing, CORRAL-VERDUGO, Victor a Nadia Saraí CORRAL-FRÍAS, 2022. The relationship between self-care, positive family environment, and human wellbeing. In: *Wellbeing, Space and Society* [online]. Roč. 2022, č. 3 [cit. 2023-05-30]. ISSN 2666-5581. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666558122000057>
- VAVERČÁKOVÁ, Marta a Michaela HROMKOVÁ, 2018. *Manažment v sociálnej práci*. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. ISBN 978-80-568-0136-9.
- WOLFSOVÁ, Megan a Anna GERMAINOVÁ, 2019. We Snooze, Clients Lose: Time for Social Workers to Join Sleep Promotion Efforts. In: *Social work* [online]. Roč. 64, č. 3, s. 270 – 272 [cit. 2024-12-30]. ISSN 1545-6846. Dostupné z: <https://academic.oup.com/sw/article-abstract/64/3/270/5514034>
- WOOTEN, Nikki R., 2015. Military Social Work: Opportunities and Challenges for Social Work Education. In: *Journal of social Work Education* [online]. Roč. 51, č. 1, s. 6 – 25 [cit. 2024-12-23]. ISSN 1043-7797. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10437797.2015.1001274>
- WOOTEN, R. Nikki, 2015. Vojenská sociálna práca: Príležitosti a výzvy pre vzdelávanie v sociálnej práci. In: *Journal of Social Work Education* [online]. Roč. 51, č. 1, s. 6 – 25. [cit. 2024-12-15]. ISSN 1043-7797. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10437797.2015.1001274>

Afiliácia

Príspevok vznikol s podporou projektov VEGA č. 1/0535/23 *Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojenej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce*, KEGA č. 027PU-4/2022 *Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce*.

Kontaktné údaje

Mgr. Natália VRANKOVÁ

Inštitút edukológie a sociálnej práce
Filozofická fakulta Prešovská univerzita v
Prešove Ul. 17. novembra č. 1, 080 01 Prešov
Email: natalia.dvorscakova@smail.unipo.sk

prof. PhDr. Beáta BALOGOVÁ, PhD., MBA

Inštitút edukológie a sociálnej práce
Filozofická fakulta Prešovská univerzita v
Prešove
Ul. 17. novembra č. 1, 080 01 Prešov
Email: beata.balogova@unipo.sk